

Wojna obronna 1939

<https://1wrzesnia39.pl/39p/kalendarium-1/8869,1-wrzesnia-1939-piatek.html>

03.05.2024, 01:27

Wydarzenia

- Atak Niemiec na Polskę i początek II wojny światowej. O godzinie 4.45 niemiecki pancernik szkolny „Schleswig-Holstein” rozpoczął ostrzał Westerplatte, Wojskowej Składnicy Tranzytowej na terenie Wolnego Miasta Gdańska, bronionej przez załogę (około 200 żołnierzy) pod dowództwem mjr. Henryka Sucharskiego i kpt. Franciszka Dąbrowskiego. Przez 7 dni bohatersko odpierała ona powtarzające się ataki niemieckie z morza, ziemi i powietrza, stając się symbolem

polskiego oporu.

- Rozporządzeniem prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego wprowadzony zostaje na terenie całej Polski stan wojenny.

„Obywatele Rzeczypospolitej! Nocy dzisiejszej odwieczny wróg nasz rozpoczął działania zaczepne wobec Państwa Polskiego, co stwierdzam wobec Boga i Historii. W tej chwili dziejowej zwracam się do wszystkich obywateli państwa w głębokim przeświadczeniu, że cały naród w obronie swojej wolności, niepodległości i honoru skupi się dookoła Wodza Naczelnego i sił zbrojnych oraz da godną odpowiedź napastnikowi, jak to się już nieraz działo w historii stosunków polsko-niemieckich. Cały naród polski, błogostawiony przez Boga, w walce o swoją świętą i słuszną sprawę, zjednoczony z armią, pójdzie ramię przy ramieniu do boju i pełnego zwycięstwa” (Odezwa Prezydenta RP Ignacego Mościckiego z 1 września 1939 r.).

- Odezwa naczelnego dowódcy wojsk niemieckich gen. Waltera von Brauchitscha do Polaków na zajmowanych przez Wehrmacht terenach, zawierająca nakaz bezwarunkowego stosowania się do zarządzeń niemieckiej administracji wojskowej i obietnicę stosowania się do postanowień prawa międzynarodowego.

- Obrona Poczty Polskiej w Gdańsku (dowodzi nią Konrad Guderski). Polacy poddają się po południu, kiedy budynek poczty zostaje podpalony. W miesiąc później zostają rozstrzelani przez Niemców.

- Operacja „Tannenberg”. Rozpoczyna się zorganizowany i zaplanowany niemiecki mord na ludności cywilnej, w tym zwłaszcza na polskich elitach na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej, dokonywany przez Selbstschutz (oddziały dywersyjne rekrutujące się z niemieckiej ludności zamieszkałej w Polsce) i oddziały policji bezpieczeństwa (tzw. Einsatzgruppen).

- Pierwsze alianckie zwycięstwa powietrzne w II wojnie światowej, odniesione przez Stanisława Skalskiego i Władysława Gnysia, późniejszych asów polskiego lotnictwa. Luftwaffe przeprowadziło tego

dnia naloty terrorystyczne na szereg polskich miast.

- Zbrodnia wieluńska. Jedną z pierwszą zaatakowanych miejscowości jest Wieluń, zbombardowany przez Luftwaffe – liczbę ofiar szacuje się na około 1200 cywilów.

„Rano 1 września 1939 r. obudził mnie huk samolotów. W chwilę potem usłyszałem przeraźliwy świst i wybuch bomby na terenie ogrodu szpitalnego. Była to pierwsza bomba, która w ogóle padła na Wieluń. Po wybuchu bomby część budynku, w którym ja mieszkałem, a mieszkałem na terenie szpitala w budynku gospodarczym, zaczęła się walić. [...] Przed budynkiem zastałem kilka płaczących sióstr szpitalnych. Kazałem im biec do ogrodu i kłaść się na ziemię, sam zaś chciałem się udać do szpitala. Zobaczyłem jednak nawracające samoloty i również pobiegłem do sióstr do ogrodu i położyłem się na ziemi. Słyszałem w tym czasie krzyki i jęki z zawalonego budynku gospodarczego, gdzie zostały przywalone gruzem pracownice kuchni, które od wczesnych godzin rannych przygotowywały śniadanie. Nawracające samoloty powtórnie zrzuciły bomby na szpital. [...] Gdy minął pierwszy nalot [...] udałem się do płonącego szpitala. Na schodach przed wejściem leżał zabity człowiek. Nie był to jednak chory, lecz ktoś, kto przybiegł tu z miasta. Na chodniku przed szpitalem również leżeli zabici. [...] W zawalonym szpitalu jakakolwiek pomoc z naszej strony była bezskuteczna. Drugi budynek szpitalny, gdzie było położnictwo, miał całkowicie zerwany od podmuchu eksplodującej bomby dach” (zeznania świadka Zygmunta Patryna, 1974 r., archiwum IPN).

- Bitwa pod Mokrą (na północny zachód od Częstochowy) – Wołyńska Brygada Kawalerii z Grupy Operacyjnej „Piotrków” (Armia „Łódź”), dowodzona przez płk. Juliana Filipowicza, zwycięsko odpiera czołowe ataki niemieckiej 4. Dywizji Pancерnej, która traci około 100 wozów bojowych, zniszczonych i uszkodzonych. Jeden z pogromców niemieckich czołgów, kapral Leonard Żłób, jako pierwszy żołnierz polski tej wojny zostaje przedstawiony do odznaczenia orderem wojennym „Virtuti Militari”.

- Bój pod Krojantami. Dwa szwadrony 18. Pułku Ułanów Pomorskich brawurowym manewrem kawaleryjskim hamują marsz XIX Korpusu Pancernego gen. Heinza Guderiana w kierunku strategicznego węzła kolejowego w Chojnicach; w boju ginie dowódca pułku płk Kazimierz Mastalerz. Rodzi się legenda o ataku z szablami na czołgi, wykorzystywana w propagandzie niemieckiej, a po wojnie także w debatach historyczno-politycznych epoki PRL.

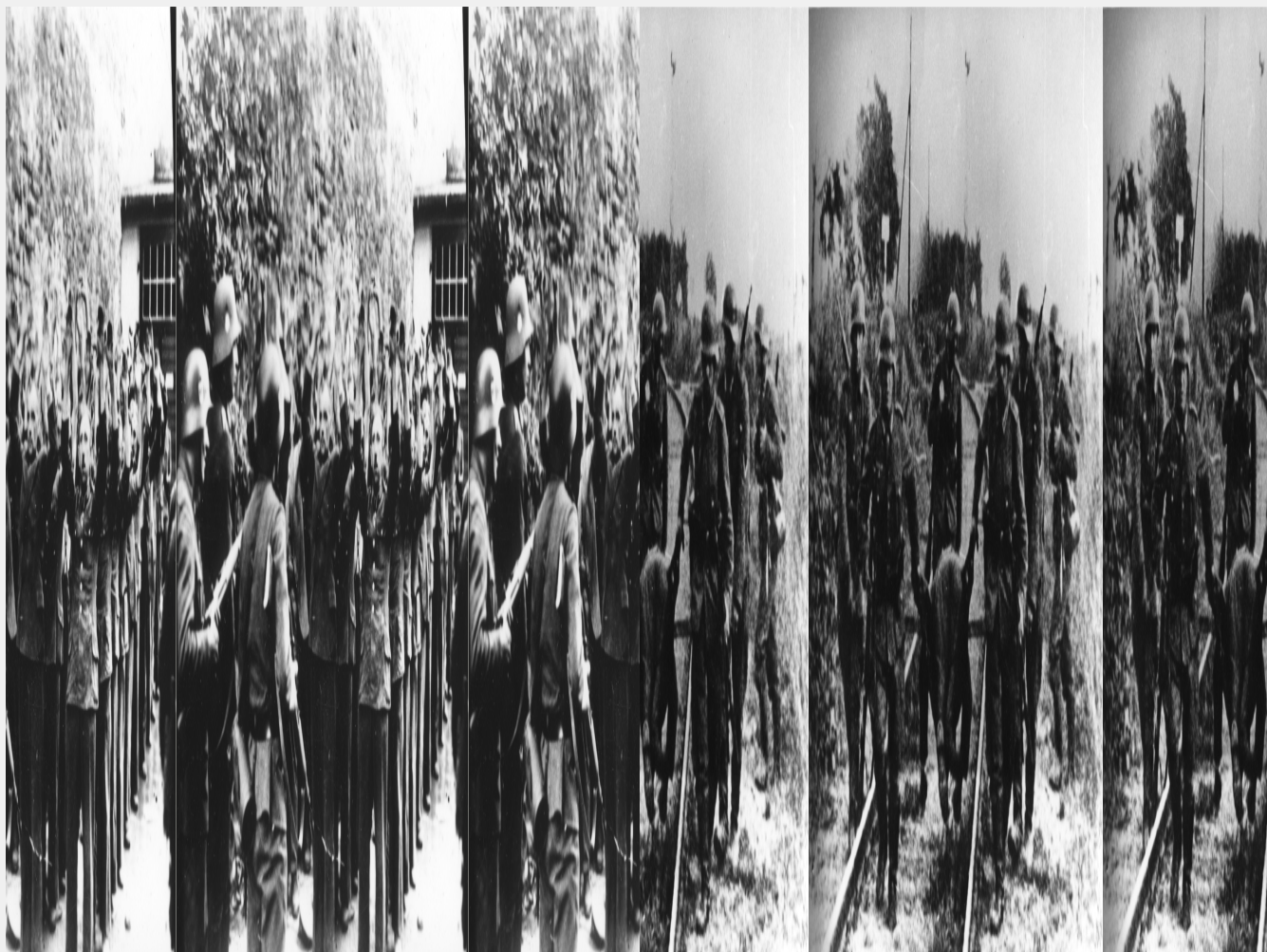
- Początek długotrwałej zaciętej obrony polskiego wybrzeża w rejonie Gdyni i Oksywia. Dowództwem Lądowej Obrony Wybrzeża kieruje płk Stanisław Dąbek. Siłami Marynarki Wojennej dowodzi kontradm. Józef Unrug.

„[1 września 1939 r.] o godzinie 13.30 przeżyliśmy najgroźniejszy i dla nas zabójczy nalot samolotów wroga [...]. Zobaczyłem odrywająca się bombę. Wydawało się, że leci wprost na mnie. [...] gruchnęła w molo, mniej więcej między pierwszym a drugim działem [...] przez zerwane poszycie wdarła się woda i okręt zrywając cumy, poszedł na dno, jak siekiera [...]. Patrzę na por. [Jacentego] Dehnela, bojowego oficera. Strzela bez przerwy z Vickersa, zdaje on sobie doskonale sprawę, że okręt idzie na dno, mimo to brodząc po kolana w wodzie strzela dalej” (relacje o bombardowaniu portu Oksywie i ostatniej walce torpedowca ORP „Mazur”, za J. Pertek, *Mała flota wielka duchem*, Poznań 1989, s. 13–17).

- W ogólnopolskim dzienniku „Nasz Przegląd” ukazuje się oświadczenie: „Organizacja Syjonistyczna i naród żydowski stoją po stronie polskiej, gotowe do walki o swą godność i niepodległość. To oświadczenie winno być drogowskazem dla światowego żydostwa. Miejsce Żydów całego świata jest po stronie polskiej”.

- Na posiedzeniu brytyjskiej Izby Gmin premier Neville Chamberlain zapowiada walkę aż do zniszczenia Niemiec. W podobnym duchu wypowiadają się przedstawiciele liberałów i laburzystów. Rządy brytyjski i francuski zarządzają mobilizację powszechną w swoich krajach.

Zdjęcia

OWIATEL NIEURZĘDOWY.

Prezydenta Rzeczypospolitej

OWIATEL NIEURZĘDOWY

Nay dżyśnjaj obywatelny waj ase stopytal dżylna rzeczpo wote Paistwa Pol-
skiego, co zniemata wote Boga i listwa.

W tej dżyśnjaj woczasa sie do wytychaj dżywnaj Paistwa w gjołkim prze-
wodzaniu, co cely listwa w dżywnaj Wobaczi, Nierozdzielni i Honoru slygi sie dżywnaj
Wien Naczynaj i Sił Zwojnych, oraz do gjołaj odpowiadzi zastawajowi, jak to sie jai niemata
dżywnaj w listwach stowozow polsko-awiaczkich.

Caly listwa Polski, polskobytowcy przez Boga, w walce o swaja swiada i dżywnaj sprowa,
czajaj przy ruznicach bój i jednajaj wytychaj.

Warszawa, dnia 1 września 1919 r.

(-) IGNACY MOSCICKI,
Prezydent Rzeczypospolitej.

OWIATEL NIEURZĘDOWY.

Odweta Pana Prezydenta Rzeczypospolitej

OWIATEL NIEURZĘDOWY

Nay dżyśnjaj obywatelny waj ase stopytal dżylna rzeczpo wote Paistwa Pol-
skiego, co zniemata wote Boga i listwa.

W tej dżyśnjaj woczasa sie do wytychaj dżywnaj Paistwa w gjołkim prze-
wodzaniu, co cely listwa w dżywnaj Wobaczi, Nierozdzielni i Honoru slygi sie dżywnaj
Wien Naczynaj i Sił Zwojnych, oraz do gjołaj odpowiadzi zastawajowi, jak to sie jai niemata
dżywnaj w listwach stowozow polsko-awiaczkich.

Caly listwa Polski, polskobytowcy przez Boga, w walce o swaja swiada i dżywnaj sprowa,
czajaj przy ruznicach bój i jednajaj wytychaj.

Warszawa, dnia 1 września 1919 r.

(-) IGNACY MOSCICKI,
Prezydent Rzeczypospolitej.

OWIATEL NIEURZĘDOWY.

Odweta Pana Prezydenta Rzeczypospolitej

OWIATEL NIEURZĘDOWY

Nay dżyśnjaj obywatelny waj ase stopytal dżylna rzeczpo wote Paistwa Pol-
skiego, co zniemata wote Boga i listwa.

W tej dżyśnjaj woczasa sie do wytychaj dżywnaj Paistwa w gjołkim prze-
wodzaniu, co cely listwa w dżywnaj Wobaczi, Nierozdzielni i Honoru slygi sie dżywnaj
Wien Naczynaj i Sił Zwojnych, oraz do gjołaj odpowiadzi zastawajowi, jak to sie jai niemata
dżywnaj w listwach stowozow polsko-awiaczkich.

Caly listwa Polski, polskobytowcy przez Boga, w walce o swaja swiada i dżywnaj sprowa,
czajaj przy ruznicach bój i jednajaj wytychaj.

Warszawa, dnia 1 września 1919 r.

